Муниципальное автономное общеобразовательное учреждение

«Усть-Туркская средняя общеобразовательная школа» Бажуковский филиал

СОГЛАСОВАНО	УТВЕРЖДЕНО
Заместитель директора по УВР	Директор МАОУ «Усть-Туркская СОШ»
/ Аитова Э.Р.	/ Юсупова И.Ф.
«30» августа 2024 г.	Приказ №123 от «30» августа 2024 г.

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА

курса внеурочной деятельности

«Удивительный родной язык»

для обучающихся 8 го класса

с. Бажуки, 2024г.

Аңлатма язуы.

Укучының мөстәкыйльлеген, инициативасын, иҗади сәләтен үстерү - мәктәпнең төп бурычларыннан берсе. Укучының сәләтен үстерү өчен тиешле шартлар булдыру әһәмиятле, чөнки сәләт бары тик дөрес оештырылган эшчәнлектә генә үсә.

Күренекле мәгърифәтче Каюм Насыйри: "**Табигый сәләтлелек ул очкын гына, ул сүнәргә дә, кабынып китәргә дә мөмкин, аның кабынып китеп, зур ялкынга әверелүендә төп мәҗбүри көч булып хезмәт һәм үз-үзеңә таләпчән булу тора,”** – дигән. Билгеле бер эш белән җитди һәм эзлекле шөгыльләнгән баланың сәләте тиз ачыла, кызыксынучанлыгы арта.

“Мавыктыргыч туган телем” түгәрәгенең эш программасы укучыларда белем алуга һәм фәнгә карата кызыксыну уяту, белемнәрне тирәнәйтү максатын күздә тотып төзелде. Программа 8 нче сыйныф укучыларының мөмкинлекләрен тагын да үстерергә, һәр укучының тел белеме буенча сәләтен ачарга ярдәм итәчәк.

Максат:

Укучыларның иҗади эшчәнлегенә кирәкле шартлар тудырып, талантларын үстерү

Бурыч:

1. Шәхси үзенчәлекләрен исәпкә алып, һәр укучыны актив акыл эшчәнлегенә тарту, иҗади сәләтен үстерү.
2. Укучыларда фәнгә карата кызыксыну, белемгә омтылыш тәрбияләү;
3. Фән буенча алган белемнәрне тирәнәйтү һәм дөньяга уңай караш формалаштыру;
4. Фәннәрнең кешелек практикасындагы әһәмияте турындагы күзаллауны үстереп, укучыларның алган белемнәрен тормышта куллана белергә өйрәтү.

Түгәрәк эшен оештыруда түбәндәге юнәлешләр күз алдында тотыла:

- сүзгә сак караш тәрбияләү, дөрес сөйләшергә өйрәтү, тел буенча белемнәрне тирәнәйтү, татар халкының мәдәнияте, сәнгате белән тирәнрәк таныштыру, стандарт булмаган биремнәрне үтәү .
Максатка ирешү өчен балада ихтыяр көче тәрбияләргә, бөтен көчен, сәләтен, игътибарын тупларга өйрәтергә кирәк. Шушы сәләтләргә ия булган укучы гына, әти-әни һәм укытучы белән берлектә, зур уңышларга ирешә ала. Укыту эшчәнлеген башлаганда шушы вакытка укучыларның белем дәрәҗәләрен белү мөһим, бу алга таба эшне ни рәвешле оештыру мөмкинлеген ача. Кайсы эшкә күбрәк вакыт бирүне дөрес планлаштыру, алга таба эшнең нәтиҗәсен арттырырга ярдәм итә.

Программада, теоретик материал белән беррәттән, практик эшләр үткәрү дә каралган.
Түгәрәк эше атнага 1 сәгать исәбеннән планлаштырыла. Еллык сәгать саны - 34.

Шәхси нәтиҗәләр:

- акыл, мөстәкыйль фикерләү эшчәнлеген активлаштыру;
- үз фикерен яклый алу сәләтен үстерү;
- сөйләм эшчәнлегенең үзара аралашу чарасы икәнен аңлау;
- укучының үзаңын үстерү, милләтне, ватанны яратырга өйрәтү, горурлык һәм гражданлык хисләре тәрбиял

Курсны үзләштерү барышында ирешергә тиешле нәтиҗәләр:

- телдән һәм язма сөйләм, диалог һәм монолог, аралашу ситуациясе, тел стильләре, текст төшенчәләрен аңлау һәм гамәлдә дөрес куллану;
- тормыш-көнкүреш, уку, иҗтимагый, мәдәни темаларга әңгәмә кору, үз фикерекңне яклап, әңгәмә-бәхәс формасында сөйләшү күнекмәләренә ия булу;
- сөйләү һәм язуда татар әдәби нормаларын (орфографик, орфоэпик, лексик, грамматик, пунктацион) саклау һәм сөйләм этикеты нормаларын үтәү;

Предметара нәтиҗәләр:

- телне мәдәният белән бәйләп, татар теленең байлыгына һәм матурлыгына хөрмәт тәрбияләү;
- татар телен рус теле белән бәйләп, телләр һәм халыклар арасындагы уртак хәзинә – рухи кыйммәтләргә ихтирам, башка милләт вәкилләренә карата түземле-ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләү;
- телне тарих, җәмгыять белеме фәннәре белән бәйләп, дөнья, кешелек җәмгыяте, аның үсеше турында күзаллау формалаштыру;

Календарь-тематик план

№	Тема		Сәгать	теория	практика	Үткәрү вакыты
1	Кереш. Программа белән таныштыру. И минем җандай кадерле туган телем!	Укучыларны программа белән таныштыру. Тел турында әңгәмә үткәрү	1	1	0	03.09.
2	Сүз сәнгате. Сүзнең көче	Сүзнең номинатив вазыйфасы. Сүз һәм предмет. Сүзнең көче.	1	1	0	10.09.

3	Мәкаль - әйтемнәр, сүз турында бөек кешеләрнең фикерләре. Сүз һәм төшенчә.	Сүзнең лексик мәгънәләре. Мәкаль - әйтемнәр, сүз турында бөек кешеләрнең фикерләре. Сүз һәм төшенчә.	1	1	0	17.09.
4	Аралашу чарасы буларак сүзлек байлыгы.Сүздә халыкның яшәү рәвеше чагылу.	Аралашу чарасы буларак сүзлек байлыгы. Актив һәм пассив сүзләр. Абстракт һәм конкрет мәгънә. Эмоциональ һәм эмоциональ булмаган мәгънә.	1	1	0	24.09.
5	Аралашу чарасы буларак сүзлек байлыгы.Сүздә халыкның яшәү рәвеше чагылу.	Диалогик һәм монологик сөйләм оештыру чаралары	1	1	0	01.10.
6	Кем ул хәбәрче?	Хәбәрчегә хас сыйфатлар. Журналист һөнәренинди һөнә р ул? Журналист нинди сыйфатларны туплаган булырга тиеш?	1	1	0	08.10.
7	Чишмә башын эзли китсәң…	Бүгенге матбугатның чишмә башы кая барып тоташа? Газета- журналлар кайчан барлыкка килгәннәр?	1	1	0	15.10.

8	Газета ничек ясала?	Редактор, җаваплы сәркатип нинди эш башкара? Хәзерге вакытта газета ничек басыла?	1	1	0	22.10.
9	5 октябрь - Укытучылар көне.	Яраткан укытучыларны зурлап шигырьләр, мәкаләләр иҗат итү.	1	0	1	05.11.
10	Минем яраткан газетам.	Газеталарга күзәтүләр.	1	1	0	12.11.
11	Әдәби сөйләм һәм аның стильләре	Укучыларны әдәби сөйләм стильләре белән таныштыру.Публицистика стиле турында киңрәк мәгълүмат бирү.	1	1	0	19.11.
12	Мәкалә язу серләре	Хәбәрче өчен иң кирәкле сыйфатлар: кызыксынучанлык, күзәтүчәнлек, белемлелек, төгәллек, өлгерлек.	1	1	0	26.11.
13	«Уңыш бәйрәме» мизгелләре	Мәктәптә уңыш бәйрәменең ничек узуы турында мәкалә	1	0	1	03.12.

		язу, шигырьләр иҗат итү				
14	Шигырь - ритмлы сөйләм.	Шигырь төшенчәсенә билгеләмә бирү, аның эпик жанрлардан аермасын ачыклау, күңел дөньясына тәэсире турында сөйләшү.	1	1	0	10.12.
15	Рифма, строфа, һәм шигырь интонациясе-ритмның аһәңдәше.	Рифма, строфа һәм шигырь интонациясенең шигырьдә әһәмиятен аңлату.	1	1	0	17.12.
16	«Аксакал кыш»	Кыш ел фасылы турында шигырьләр иҗат итү.	1	1	0	24.12.
17	Үзебез табышмак чыгарабыз.	Укучыларны табышмак иҗат итәргә өйрәтү.	1	0	1	14.01.
18	Без үзебез мәзәкче.	Укучыларны мәзәкләр иҗат итәргә өйрәтү.	1	0	1	21.01.
19	Аралашу үзе сәнгать	Аралашу осталыгына өйрәнү яшь хәбәрчегә аеруча мөһим. Аның кагыйдәләре.	1	1	0	28.01.
20	«Тема тапсам язар идем»	Көн саен очрап торган гадәти	1	1	0	04.02.

		күренешләрдән кызыклы фактларны ничек сайлап алырга.				
21	Хәбәр	Газетага язарга уйлаган тема кызыклымы, файдалымы, кабатланмас үрнәк булырлык һәм гыйбрәт алырлыкмы?	1	1	0	11.02.
22	Хәбәр язарга өйрәнәбез.	Мәктәптә булган вакыйга яки факт турында язу	1	0	1	18.02.
23	Репортаж-күзәтче жанр.	Репортаж сүзе нинди мәгънәне аңлата. Бу форма кайчан кулланыла?	1	1	0	25.02.
24	Очрашулар, бәйрәмнәрдән репортажлар язу.	Репортаж язу серләре.	1	0	1	04.03.
25	Интервью – иҗади гапләшү	Мәгълүмат туплауның иң еш очрый торган алымнарыннан берсе булган интервью нәрсә ул? Нинди максатта кулланыла?	1	1	0	11.03.
26	“Дөнья яме - әнкәй, хатын-кыз...”	8 Мартка багышланган	1	0	1	18.03.

		шигырьләр, мәкаләләр иҗат итү.				
27	Исеме дә матур, җисеме дә	Иҗат җимешенә нинди исем куярга? Газета текстын оештырганда башлам өлешенә ничек игътибар итәргә? Язманы ни рәвешле урнаштырырга? Һәр язманы укучыга ничек яңалык алып килерлек, мавыктырырлык итеп ничек оештырып була?	1	0	1	01.04.
28	Көлке капчыгы ертылгач...	1 апрель - Көлке көненә карата мәзәкләр, шигырьләр иҗат итү.	1	0	1	08.04.
29	«Яз, яз, яз җитә…»	Яз ел фасылы турында шигырьләр иҗат итү.	1	0	1	15.04.
30	Алар онытылмас…	Сугыш һәм хезмәт ветераннарына багышлап шигырьләр язу, мәкаләләр иҗат итү.	1	0	1	22.04.
31	Иң якын дустым	Иң якын дус турында	1	0	1	29.04.

		мәкалә язу, шигырь иҗат итү.				
32	Шәфкатьлелек бизи кешене.	Шәфкатьле, изге гамәлләр кылучы авылдашларыбыз турында мәкалә язу.	1	0	1	06.05.
33	Газета-журналларда басылган шигырьләр, мәкаләләрне күзәтү.	Газета-журналларга күзәтү.	1	1	0	13.05.
34	“Туган тел” түгәрәгенең эшчәнлегенә йомгак ясау.	Түгәрәк эшчәнлегенә нәтиҗә ясау.	1	1	0	20.05.
Барысы:			34	21	13	

Укытучы өчен әдәбият исемлеге

Төп әдәбият

- С.Г.Вагыйзов, Р.Г.Вәлитова. «Кызыклы грамматика».Казан «Мәгариф» 2009
- Хатипов Ф.М. Әдәбият теориясе. – Казан: Мәгариф.
- Хөсни Ф. Ни әйтергә? Ничек әйтергә? – Казан: Таткитнәшр.
- Абдуллина Р.С. Стилистика һәм сөйләм культурасы мәсьәләләре. Яр Чаллы.
- Йосыпов Р. Сөйләшү әдәбе. Казан утлары журналлары..
- Саттаров Г.Ф. Татар телендә шәхескә олылап эндәшү. Казан. Татарстан китап нәшрияты.
- Сафиуллина Ф.С., Зәкиев М.З. Хәзерге татар әдәби теле. Казан. "Мәгариф" нәшрияты, 2005.
- Сәлимов Х.Х. Татар теленең орфоэпик сүзлеге. Чаллы, "Камаз" нәшрияте, 2005.

- Хангилдин В.Н. Татар теле культурасының кайбер мәсьәләләре. Казан. "Мәгариф" нәшрияты.
-

Өстәмә әдәбият

- Н.С. Гыймадиева «Дәрестә һәм дәрестән соң» Казан, 2004.
- С.М. Трофимова «Татар теле һәм әдәбияты укытучысына» Казан, 2005.
- Ф.С. Сафиуллина «Учат таблицы и схемы» Казан.
- Л.К. Хөснетдинова «Әдәбият укыту мәсъәләләре» Яр Чаллы, 2009.
- Хангилдин В.Н. Татар теле культурасының кайбер мәсьәләләре. – Казан: Тат.кит.нәшр.
- Юсупов Р.А. Укучыларда сөйләм культурасы тәрбияләү. – Казан: Тат.кит.нәшр.
- С.Г.Вагыйзов “Кызыклы грамматика” “Мәгариф” нәшрияты

Укучылар өчен әдәбият.

1. Вэлиуллина Р.Г., Нигмәтҗанова Ф.М. Эшлекле татар теле.- Казан. 2004.
2. Татар теленең орфографик сүзлеге. Казан. Татарстан китап нәшрияте.
3. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге. 3 том. Татарстан китап нәшрияте, Казан.
4. Русча-татарча, татарча-русча сүзлекләр.
5. “Салават күпере”, “Ялкын”, “Мәгариф” журналлары, “Көмеш кыңгырау”, “Сабантуй” газеталары.
6.

Көтелгән нәтиҗә

Бу программаны өйрәнгәннән соң укучылар түбәндәгеләрне белергә тиеш:
-Текстны камилләштерергә, кабатлауларны булдырмыйча сүзләрне синонимнары белән алмаштырырга;
-Сөйләм культурасы таләпләрен үтәргә;
- Сөйләмдә антонимнарны кулланырга;
- Еш кулланыла торган кушымчалар белән эшләргә, аларның ни өчен кулланылуын аңлата, куллана белергә;
-Җөмләнең баш кисәкләрен таба; ияне хәбәр белән затта һәм санда яраштыра белергә.
-Өйрәнелгән темалар буенча стандарт булмаган биремнәрне үтәргә;
-Чит тирәлектә үзеңне иркен тотарга.